

**“Кредит ахбороти алмашинуви тўғрисида”ги Ўзбекистон Республикаси
Қонунининг тартибга солиш таъсирини баҳолаш натижалари ҳақида
МАЪЛУМОТНОМА**

Ўзбекистон Республикасининг 2011-йил 4-октябрдаги ЎРҚ-301-сон “Кредит ахбороти алмашинуви тўғрисида”ги Қонуни кредит ахборотини йиғиш, унга ишлов бериш, уни таҳлил қилиш, сақлаш, тақдим этиш, ундан фойдаланиш ҳамда кредит ахборотини ҳимоя қилиш билан боғлиқ муносабатларни тартибга солади.

Мазкур Қонуннинг асосий мақсади кредит ахбороти алмашинуви тизимини ривожлантириш, қарз олувчиларнинг кредит тарихини шакллантириш, кредит ташкилотларига кредит таваккалчиликларини баҳолаш имкониятларини кенгайтириш ҳамда кредит бозорида ахборот шаффофлигини таъминлашдан иборат.

Қонун талаблари кредит бюрolari, кредит ахбороти субъектлари, кредит ахборотини етказиб берувчилар ва кредит ахборотидан фойдаланувчиларга нисбатан татбиқ этилади.

Амалдаги тартибга солиш натижасида кредит ахборотини кредит бюрolarига тақдим этиш ва ундан фойдаланиш тизими шаклланган. Кредит ташкилотлари қарз олувчиларнинг кредит тарихи ва тўлов интизоми тўғрисидаги маълумотлардан фойдаланиш орқали кредит таваккалчиликларини янада самарали баҳолаш имкониятига эга бўлган.

“Кредит-ахборот таҳлилий маркази” кредит бюроси маълумотларига кўра, кредит ахборотини тақдим этувчи субъектлар сони 2024-йилда 771 тани, 2025-йилда 842 тани, 2026-йил 1-июн ҳолатига 842 тани ташкил этган. Кредит ахборотидан фойдаланувчилар сони эса мос равишда 773 та, 845 та ва 848 тани ташкил этган.

“СРИФ Кредит-ахборот хизматлари” МЧЖ маълумотларига кўра, кредит ахборотини тақдим этувчи субъектлар сони 2024-йилда 37 тани, 2025-йилда 160 тани, 2026-йил 1-июн ҳолатига 199 тани ташкил этган. Кредит ахборотидан фойдаланувчилар сони эса мос равишда 2 та, 16 та ва 25 тани ташкил этган.

Мазкур кўрсаткичлар кредит ахбороти алмашинуви тизимининг қамрови кенгайиб бораётганини ҳамда кредит ахборотидан фойдаланиш амалиёти ривожланаётганини кўрсатади.

Шунингдек, Ўзбекистон Республикасининг 2025-йил 4-мартдаги ЎРҚ-1043-сон Қонуни билан кредит соҳасидаги муносабатларни янада такомиллаштиришга қаратилган янги механизмлар жорий этилди. Жумладан, жисмоний шахснинг ўз иштирокисиз ёки хабарисиз кредит битими расмийлаштирилишининг олдини олиш мақсадида кредит битими тузишни тақиқлаш имконияти ҳамда кредит битими тузиши тақиқланган шахслар реестрини юритиш механизмлари белгиланди.

Мазкур механизмларни амалга ошириш доирасида “Кредит-ахборот таҳлилий маркази” кредит бюроси томонидан “Кредитга тақиқ” хизмати ҳамда “Кредит битими тузиши тақиқланган шахслар реестри” жорий этилди. Ушбу хизматлардан

фойдаланиш фуқароларнинг кредит соҳасидаги ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоя қилиш, шунингдек, фирибгарлик ҳолатларининг олдини олишга хизмат қилмоқда.

Қонуннинг амал қилиши натижасида манфаатдор томонлар учун бир қатор ижобий натижаларга эришилган. Хусусан, кредит ташкилотлари учун қарз олувчиларнинг кредит тарихидан фойдаланиш, кредит таваккалчилигини баҳолаш ва кредит қарорларини қабул қилиш имкониятлари яхшиланган. Кредит бюрolari учун кредит ахбороти базаси ва фойдаланувчилар доираси кенгайган. Қарз олувчилар учун эса ижобий кредит тарихини шакллантириш ҳамда кредит битимларини рухсатсиз расмийлаштиришнинг олдини олиш имкониятлари яратилган.

Шу билан бирга, амалдаги тартибга солишни қўллаш жараёнида айрим ташкилий ва техник харажатлар ҳам юзага келмоқда. Жумладан, кредит ташкилотлари ва кредит бюрolari томонидан ахборот тизимларини интегратсия қилиш, дастурий таъминотни мослаштириш ва янгिलाш, ахборот хавфсизлигини таъминлаш, маълумотларни сақлаш ҳамда техник инфратузилмани қўллаб-қувватлаш билан боғлиқ харажатлар амалга оширилади. Шунингдек, кредит ахборотини белгиланган муддатларда ва тегишли форматларда тақдим этишни таъминлаш манфаатдор томонлар учун қўшимча ташкилий ва оператсион юкламаларни юзага келтириши мумкин.

Бироқ мазкур харажатлар ва ташкилий юкламалар кредит бозорида ахборот шаффофлигини ошириш, кредит таваккалчиликларини самарали баҳолаш, кредит қарорларини такомиллаштириш ҳамда фуқароларнинг кредит соҳасидаги ҳуқуқларини ҳимоя қилишга қаратилган ижобий натижалар билан боғлиқдир.

Шу билан бирга, кредит ташкилотлари ва кредит бюрolarининг техник интегратсия, дастурий таъминот, инфратузилмани сақлаш ва маълумот алмашиш билан боғлиқ харажатлари бўйича Марказий банкда марказлаштирилган расмий статистик маълумотлар мавжуд эмаслиги сабабли мазкур харажатларнинг аниқ миқдорий баҳосини келтириш имконияти мавжуд эмас.

Умуман олганда, тартибга солиш таъсирини баҳолаш натижалари “Кредит ахбороти алмашинуви тўғрисида”ги Қонунда белгиланган тартибга солиш усули кредит бозорида ахборот алмашинувини ривожлантириш, кредит таваккалчиликларини бошқариш самарадорлигини ошириш ва молия бозорининг шаффофлигини таъминлашга ижобий таъсир кўрсатаётганини кўрсатади.

Шу муносабат билан, амалдаги тартибга солиш усулини сақлаб қолиш мақсадга мувофиқ деб ҳисобланади.

Мазкур маълумотнома “Кредит ахбороти алмашинуви тўғрисида”ги Ўзбекистон Республикаси Қонунининг тартибга солиш таъсирини баҳолаш натижалари юзасидан жамоатчилик фикрини ўрганиш ва манфаатдор томонларнинг таклиф ҳамда мулоҳазаларини олиш мақсадида жамоатчилик муҳокамасига тақдим этилмоқда.